

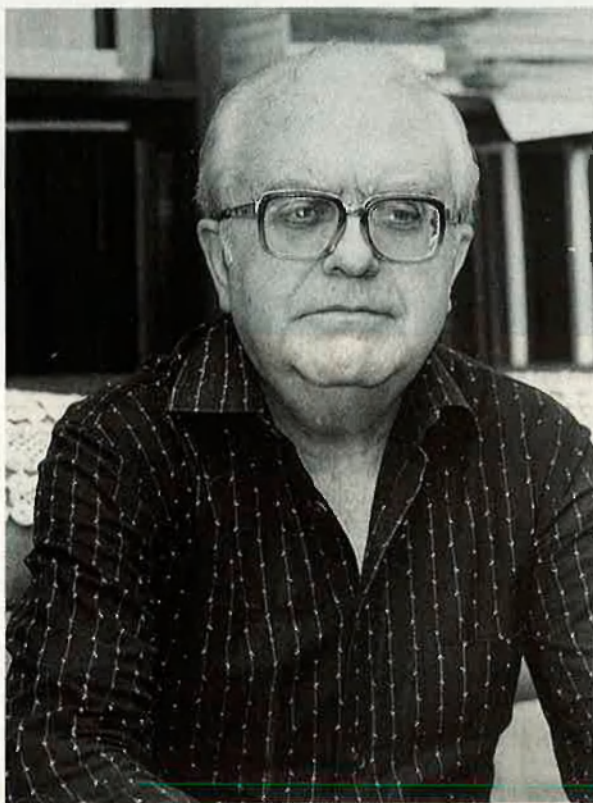
Vides exemplars: Gregorio Salvador

Un espanyol de 'La Española'

Gregorio Salvador, *académico de la lengua*, creu que l'espanyol és un poderós instrument de comunicació. I no entén com *al seu país* es pretén salvar llengües residuals, minoritàries o "inventades". Aquesta és la història d'un filòleg que, als 64 anys, vol immolar-se per Espanya.

He aconseguit arribar a la Real Academia de la Lengua Espanola, que és la màxima aspiració d'un professor de literatura". **Gregorio Salvador** ha arribat a dalt de tot. Aquest home de cabells blancs, tímid i simpàtic, és –definitivament– un home feliç. Ha acumulat, a un any de la jubilació, una llista de càrrecs i honors que els seus tres fills poden lluir, amb suficiència, pel món de la cultura: catedràtic de llengua espanyola a la Universitat Complutense, president de la Sociedad Espanola de Lingüística, bibliotecari perpetu de la Real Academia de la Lengua Espanola i –no per això menys important– membre d'honor de l'Asociación de Hispanistas de Asia. Si, a més, és unànimement reconeguda la seva autoritat en el camp de la lexicografia i de la dialectologia, on destaquen l'*Atlas lingüístico y etnográfico de Andalucía* –en col.laboració amb l'actual director interí de l'Academia (i íntim amic seu), **Manuel Alvar**– com també múltiples investigacions sobre els parlars de Lleó, les Canàries o Mèxic, pot sentir-se satisfet del llegat que deixa als seus estimats compatriotes.

I si, per acabar-ho d'arrodonir, quan deixi la docència universitària serà encara més feliç –ja que podrà exercir la seva frustrada vena d'escriptor expressada en diversos estudis literaris sobre García Lorca, Juan Ramón Jiménez o Antonio Machado– llavors, ¿per què es llança un intel.lectual espanyol ben instal.lat i documentat a la càrrega contra tot català, basc o gallec que cregui que la seva llengua pròpia s'ha de normalitzar? ¿Per què arrisca la seva vida? I, per a ell, aquesta qüestió no és cap broma. Té molt present la cama coixa de Jiménez Losantos, i la policia, per si de cas, ja li ha donat un telèfon directe si observa cap paquet sospitos. Però està dispo-

Gregorio Salvador.

la vegada, el monolingüisme gallec perquè "no hi havia ningú amb qui parlar espanyol". Part de la seva família s'havia refugiat a aquell vilatge seguint la diàspora produïda després de la defunció de la seva mare i de les condemnes a mort –una per bàndol– a dos dels seus germans, commutades després. Allà va aprendre que la vida és dura –la gana que a tothom abasta– i que "ningú és bo, que aquesta guerra havia estat un desastre i una sagonia espantosa". Premonició del triomf de la molt posterior *reforma democràtica*. I és que, tal com diu ell mateix, "el franquisme no van ser 40 anys d'horror. L'horror va créixer i va haver-hi moltes facilitats". El rector d'Igualada va casar-lo en català i a la seva dona, que tenia parents a la capital de l'Anoia, cap guardia civil la pegava si deia "bon dia" al farmacèutic habitual. Però no només això, Gregorio recorda amb passió que "ja el 1943, el primer pla d'estudis d'Espanya establia la filologia catalana com a assignatura".

ARXIU

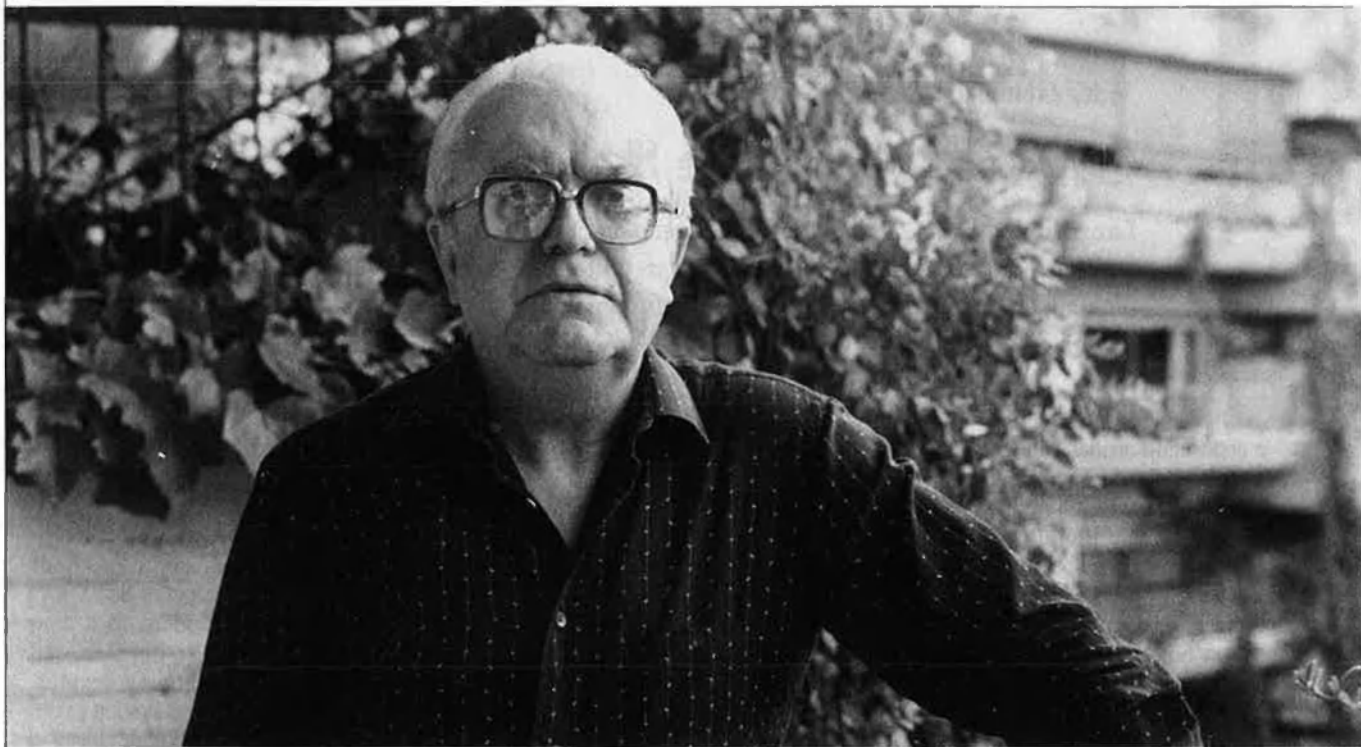
sat a defensar l'espanyol peti qui peti. Encara que sigui ell mateix. Al punt de la jubilació li importa només "parlar clar". Més encara, "la gent que vingui al meu enterrament me la porta molt fluixa". Gregorio Salvador, sol davant dels seus déus, té la consciència de fer allò que li pertoca. No parará fins la mort.

TEMPS DIFÍCILS

Ell no és ni feixista ni comunista. De vocació és només espanyol. De petit, estant-se a la casa d'un jove professor gallec afusellat pels *nacionals*, llegia Rosalia de Castro i passejava vaques entre les pastures de Souto Longo (un poblet de la Galícia profunda) tot somiant poder estudiar algun dia literatura. I practicava, a

Entre el Camp de la Bota i **Salvador Puig Antich** –els primers catalans, i l'últim, a ser afusellats pel règim– "les coses es van anar temperant". Ja se sap: "Hi havia molts herois i molts valents, però Franco va morir al llit". I *contra* Franco, ell va esdevenir un "rebel". El 1950 es llicenciava en filosofia i lletres a la Universitat de Granada, on va descobrir l'amor, i els privilegis dels catalans gràcies a "certs enfrontaments" amb un senyor 100% català, en **José Maria Fontana Tharrats**, governador civil de l'època i excels falangista. Demostració feaent que –paraules textuals– "no tots els catalans eren perseguits".

Ell, en canvi, sí que ho era. *Condemnat* durant el curs 52-53 a ensenyar filologia catalana a la mateixa Universitat de Gra-

Gregorio Salvador creu que l'espanyol és la llengua superior.

ARXIU

nada –que li confirmava, altre cop, la poca persecució que patia el català a Andalusia–, el 1959 guanyaria per oposicions una càtedra, encara d'institut. La seva primera destinació, la ciutat d'Algesires, va acabar amb un ràpid trasllat a Astorga per la seva forma "massa liberal" d'explicar literatura. La seva rebel·lia va ser durament castigada. Fins al 1963 no va poder sortir de l'estat. Només les gestions davant el llavors director general d'Ensenyament Mitjà van facilitar-li la seva primera estada a Estats Units, com a professor convidat de la Universitat de Maryland. Un brillant historial antifranquista que conclou molt després, el 1987, amb el premi de periodisme José María Pemán per un article sobre la viuda de Miguel Hernández, un dels emblemes de l'antifranquisme. Afegint-hi la seva admiració per l'escriptor **Mario Benedetti** –cantat per **Joan Manuel Serrat**– resulta prou obvi que no calia ser feixista per a seguir sent, avui dia, simplement espanyolista.

EL CATEDRÀTIC EMERGENT

Tota la resta no deixa de ser una suada història de treballat ascens cap a les glòries universitàries espanyoles. Des de 1966, quan aconseguia la seva primera càtedra de gramàtica històrica a la Universitat de la Laguna de Tenerife, no ha parat quiet, desenvolupant una activitat prodi-

giosa en simposis, congressos i en les successives destinacions que va anar forçant: degà de la Facultat de Filosofia i Lletres de la universitat canària fins el 1973, catedràtic de la Universitat de Granada de 1975 a 1979 i –camí de la glòria– un any a la Universitat Autònoma de Madrid fins que, el 1980, es convertiria en catedràtic de la Universitat Complutense de Madrid. Tot ajuda: la solidesa dels seus treballs lexicogràfics, una àmplia trama de contactes, propulsada pel seu mentor espiritual **Manuel Alvar**, pels seus càrrecs a la Sociedad Española de Lingüística i la seva apreciada bonhomia. L'objectiu s'acompleix el 1986. Avalat, entre altres, per **Miguel Delibes**, **Gregorio Salvador** pren possessió del *sillón Q* de la Real Academia de la Lengua Española. Ja ho deia llavors: "L'espanyol és l'únic idioma, amb l'anglès, que quasi permet anar pel món". De fet, res de nou. Era, de feia temps, el seu discurs preferit...

UNA SOLA LLENGUA

Arribem a la gran idea *nihilista*, l'essència de la seva teologia lingüística: Abans perdre l'espanyol per l'anglès –"perquè si hom perd Cervantes, guanya a Shakespeare"–, que no pel català. No li dol Filipines, ni tan sols Puerto Rico, el seu terror té un nom: *regne de taifes* o aquells moviments sinistres "ara freqüents, per reclou-

re la gent en llengües minoritàries, per encoratjar d'una manera o altra l'esperit del campanar, per voler transmutar la babelització de maledicció divina en benedicció cultural". És una frase de la seva bíblia particular, *Lengua española y lenguas de España*, un resum de conferències polèmiques que s'ha convertit en el seu passaport a la fama. Des de la seva publicació el 1987, Salvador "aprofita d'una manera obsessiva qualsevol tribuna pública per a avisar dels perills de l'espanyol en terres catalanes i està bandejant, en les seves darreres intervencions, qualsevol criteri científic". Ho explica el seu company de despatx a la Complutense, Joan Rivera, professor de català.

No hi ha cap secret, ni *operació Salvador*. Com un altre Salvador –també acadèmic i demòcrata– **Salvador de Madariaga**, com **Miguel de Unamuno** –enemic declarat dels "aldeanismos"–, com el seu admirat **Ortega y Gasset** –que només tolerava certa *conllevancia* amb Catalunya–, **Gregorio Salvador** creu en Espanya, creu que l'espanyol és la llengua superior. La resta són punyetes: "Els valencians volen dir valencià al català". Per tant l'enemic del seu enemic és el seu amic. No importa que siguin *blaveros* indocumentats perquè **Gregorio Salvador** és un espanyol feliç. I això, tot ho compensa.

Oriol Malló